

1. del

Børnemagt og Børneret

af Jørgen Rasmussen

1. Begreberne »pædagog, pædagogik, barndom og anti-pædagogik«
2. Børnemagt og Børneret – en historisk orientering
3. Børnemagt på et fritidshjem – hvad lærte vi?

Indenfor de etablerede uddannelser og institutioner kan portene åbnes for anti-pædagogik, inklusive en seksualkritisk anti-pædagogik. Denne bogs anti-pædagogik søger at tage udgangspunkt i virkeligheden som den ser ud her og nu. Ved at stille mod en integrering af de fysiske miljøer, så som uddannelsessteder, dag- og døgninstitutioner samt arbejdspladser i mindre enheder, skaber vi muligheden for en integrering på det psykiske og det personlighedsmæssige plan. Alt sammen for at skabe optimale betingelser for det enkelte menneske, fra fødslen til døden, til at foretage sig frie valg baseret på egne erfaringer og med ansvar for sit eget liv, og med støtte til hinanden.

1. Begreberne »pædagog, pædagogik, barndom og anti-pædagogik«

Ordet »pædagog« stammer oprindeligt fra det elitære antikke Grækenland og betyder »drengefører«. »Pædagogikken« var den kunst eller teknik, der skulle til for at være drengefører for et slavesamfunds patriarkalske elite for mere end 2000 år siden. At en slave (pædagogen) rent fysisk førte drenge fra et sted til et andet (fra hjem til skole) kom, i oldtidens Grækenland og siden og siden hen, til at omfatte, at drenge (senere begge køn) blev »ført« til et »højere« åndeligt og moralsk niveau. Det etymologisk¹ uforanderlige i ordet »pædagogik« er »fører« – et menneske skal »føres«, uafhængigt af hvad dette menneske selv måtte mene om at blive »ført«. Herudover har den moderne pædagogik udvidet begrebet til hovedsageligt at være læren om opdragelse af den brede befolknings børn og unge. Samtidig er den moderne betydning af ordet »pædagogik« historisk næsten uadskillelig fra begrebet »barndom«, som først blev almen »viden« fra og med 1500-1600-tallet² – at være i »barndom« indebærer, at et menneske i denne »livsfase« er fundamentalt anderledes end en voksen – et barn i barndommen er ifølge den moderne pædagogik ikke et helt menneske: et barn kan ikke arbejde og tjene lige så mange penge som en voksen med alt hvad dette medfører af selvstændige udfoldelsesmuligheder. Igen ifølge den moderne pædagogik har børn enten slet ingen seksualitet eller én, der end ikke tåler sammenligning med de voksne. Bl. a. derfor er barnet et før-menneske – det eksisterer ikke som menneske, har stort set ingen værdi i sig selv og har derfor ikke et menneskes rettigheder, eller det romantiseres/idealiseres ofte med samme rets-løse resultat.

De pædagogiske teorier har gennem tiderne mest talt negativt om børn, og dette til trods for Rousseau's tilbedelse af »den barnlige natur«: Børn mangler »abstraktionsevne«, de er »ikke færdigudviklede«, de er »umodne«, »asociale« og ikke mindst »aseksuelle«. Barnet skal bestandigt formes: følelser, indstilling og overbevisning skal »forbedres«. Barnets spontanitet og nysgerrighed regnes af de fleste pædagoger for forstyrrende og umodent. Målet for al pædagogik har været og er stadig gradvist at udviske barnets individuelle medfødte karakter til »gavn« for barnet og samfundet. Og det redskab, som skal tage sig af disse børn og unge i denne venteposition før indvielsen til voksendommen er pædagogikken. Derfor burde pædagogik forkastes og erstattes med dens modsætning – anti-pædagogikken.

1. Et ords ældst kendte form eller betydning.

2. Barndommens historie, af Phillippe Aries, NNF, 1982.

Pædagogik er principielt psykisk tvang

Pædagogik definerer jeg principielt som psykisk tvang, der består af handlinger og holdninger, som afspejler et forsøg på at skabe en bestemt personlighed, bevidsthed eller normalitet hos andre – uden at disse har mulighed for at udvikle sig til andet end det man måtte ønske sig – dvs. ingen valgfrihed. Hvorimod en seksualkritisk anti-pædagogik tilstræber at udvikle menneskets medfødte potentiale for mangfoldighed og pluralitet i børnenes dagligdag ved at støtte udviklingen af forskellige fællesskaber blandt børnene selv, f.eks. bestående af ikke-etniske danskere – blandede og ikke blandede med etniske danske børn, rene drenge- og pige grupper, samt blandede køn, osv. Børn skal så være fritstillet til at deltage eller lade være. (Se Introduktionen, s. 11, samt Perspektiver, s. 102).

Indgriben, i form af at afgrænse et barns fysiske råderum, dvs. ved anvendelse af fysisk tvang, er kun acceptabel som en nødvendig pleje/omsorg eller en form for nødværge på egne eller andres vegne. Barnet har mulighed for at opleve, at denne fysiske tvang ikke er rettet mod dets person, hvis kravet f.eks. kommunikeres/formidles udelukkende subjektivt – »*Jeg vil ha' det sådan, fordi ...!*« Men al tvang bør alligevel begrænses til et absolut minimum (jvf. problematikken omkring identifikation med aggressor. Se s. 13-14). Ud fra bl. a. denne definition skulle det også være muligt at forholde sig anti-pædagogisk selv til 2-3 årige børn i en vuggestue. Det er meningen, at barnet selv skal kunne vide helt konkret og utvetydigt hvad der kræves og af hvem – derfor »*jeg*«-formen.

Anti-pædagogik respekterer børn og unge som de er, principielt deres ret til at *have deres egen vilje* – ikke nødvendigvis til at *få den opfyldt* – anti-pædagogikken respekterer *principielt* den måde børn selv ønsker at udvikle sig på. Anti-pædagogikens ansvar og opgave er at finde ud af, hvordan barnets ønsker kan respekteres og *evt. støttes*. Jeg opfatter det som omsorg, når en vuggestue installerer dørhåndtag så højt oppe på dørene, at børnene ikke kan komme ud, hvis dette har til formål at forhindre børnene i at komme til skade. Hvis målet derimod er, bevidst eller ubevidst, at lære børnene at være »gode, sociale« drenge og piger ved at forhindre dem i at stikke af og træffe et frit valg om at lege for sig selv, inde eller ude, så er dette psykisk tvang – pædagogik. Jeg tror, at voksne med en sådan pædagogisk hensigt ikke vil kunne undgå at børnene oplever dette som »*Du skal være en god dreng eller pige!*« Det, der er galt med en pædagogisk hensigt er, at man ikke vil kunne undgå at generalisere/objektivisere/normalisere en voksenønsket adfærd og personlighed, som børnene skal efterleve.

Pædagogik er en unødigt psykisk eller fysisk begrænsning af børns ret til selv at vælge. Omsorg derimod kan være en nødvendig fysisk begrænsning. At jeg f.eks. i denne bog har et ønske om at styrke forskellige identiteter og kropsbevidsthed, er i overensstemmelse med anti-pædagogikken, fordi et sådant ønske kun må forsøges realiseret, hvis barnet eller den unge selv

ønsker det. Når dette er klart for anti-pædagogen, kan han/hun så evt. støtte den pågældende heri. Det primære mål med en seksualkritisk anti-pædagogik er at støtte sig selv, andre voksne, samt børn og unge, i vores og deres vidt forskellige drømme, ønsker, osv. Arbejdet med kropsbevidsthed og identitet m. m. er blot en del af min anti-pædagogik. Andre anti-pædagoger vil måske arbejde med noget helt andet. Jeg er f.eks. overbevist om, at der er brug for en anti-pædagogisk indsats som problemløser af evt. modsætninger mellem forældre og børn. Og jeg håber, at fremtiden kommer til at indebære mange distrikts-anti-pædagogiske projekter og arbejdsområder i børns og unges nærmiljøer. Der er brug for mange mennesker og en stor indsats.

Kritiske pædagoger

I Danmark findes der heldigvis mange kritiske pædagoger. Nogle af disse er Erik Sigsgaard, Winnie Borggaard, Jørgen Felding, Niels Møller, Søren Smidt og mange andre. Egentlig anti-pædagog synes jeg kun Hugo Hørlych Karlsen er. Men jeg kender naturligvis langt fra alle, der har med børn at gøre.

Historisk set betragter jeg de kritiske pædagoger, populært også kaldet erfaringspædagoger, som forgængere til anti-pædagogikken. Dette til trods for, at det er mit indtryk at man indenfor anti-pædagogikken betragter anti-psykiatrien som det historiske udgangspunkt for anti-pædagogikken. Uanset hvad der objektivt kom først oplever jeg ligeledes, at anti-pædagogikken er en forløber for en seksualkritisk anti-pædagogik.

Kilder:

Den væsentligste teoretiske kilde til anti-pædagogik er, efter min mening, bogen »*Anti-pædagogik*«, af E. v. Braunmühl, Beltz, 1983. Denne er også udgivet i en mere populær og letlæselig udgave: »*Zeit für Kinder*«, Fisher, 1986.

En lettilgængelig bog om begrebet »Barndom« er »*The Disappearance of Childhood*«, Neil Postman, Comet, 1985.

Om »anti-pædagogik« i dansk oversættelse kan man læse »*I begyndelsen var opdragelsen*« af Alice Miller. Lige som undertegnede tager hun principiel afstand fra al pædagogik og ikke kun den »sorte pædagogik«, som mange pædagoger tror. Desværre undlader Miller i »*I begyndelsen var opdragelsen*« næsten enhver omtale af børns seksualitet. Som Maria Marcus skriver i sit forord til nærværende bog: Alice Miller »Det er hende, der med den største solidaritet med både barnet og den voksne taler om de krænkelser, vi tilføjer vores børn – uden at nogen af parterne aner, hvad det er der foregår. Alice Miller taler bare ikke så meget om den del af opdragelsen, der består af fortællinger og uvirkeliggørelse, af undladelsessynder. Men kan man i

grunden forestille sig et mere alvorligt overgreb, en større krænkelse end at forbigå centrale dele af et barns krop og funktioner og følelsesliv i rungende tavshed?»

1.2. Børnemagt og Børneret – en historisk orientering

Børnerock

Allerede i 1976 begyndte nogle af de første børnerock-bands, med Børnemagts og Børnerets temaer i deres tekster, at dukke op. Både »Vekselstrøm« og »Parkering Forbudt« startede i 1976 og 2 år efter startede pigebandet »Aphrodite«. I »Børneavisen – een for alle«, nr. 16-17, 1981, et temanummer over børnerock, er der nævnt ikke mindre end 31 bands fra hele landet – adskillige havde allerede, eller ville snart komme til, at udgive LP'er, nogle endda 2 eller flere.

Børneavis

I 1979 udkom en landsdækkende børneavis »Børneavisen – een for alle« for at markere FN's Internationale Børnear. Avisen udkom i mere end 4 år fra juni '79 til september '83. Oplaget var på mellem 30.000 og 80.000 eksemplarer, den udkom én gang om måneden og fik en bred støtte fra 17 voksenorganisationer, lige fra Kulturministeriets Arbejdsgruppe til Danske Baptisters Spejderkorps. Bag avisens sprog og skrift fornemmede man tydeligt Dansk lærerforeningen fra Folkeskolen, desværre. Alligevel tror jeg, at avisen var et historisk fremskridt.

Historisk afspejlede »Børnemagt« i København, »Børneret« i Århus og den landsdækkende »Børneavisen« en ny opfattelse af »Børn«. Det pædagogiske begreb – opdragelse skal tilpasses efter barnets udviklingsstadium afsondret fra samfundets voksenliv for at beskytte det sårbare og hjælpeløse barn – bliver i den sidste halvdel af det 20. århundrede erstattet af det anti-pædagogiske begreb »Børn har rettigheder, børn har noget til fælles med voksne – børn er også mennesker«. I 1978, 1 år før »Det Internationale Børnear«, udkom der overalt i verden 10 børnebøger om børns rettigheder. Denne serie af billedbøger for 5-årige blev udsendt i Danmark på forlaget Munksgaard under titlen: »Barnets rettigheder«.

Om problemer, sorger og glæder i puberteten

Siderne 10, 11, 12 og 13

Hvordan laver du selv et vandhul-akvarie *Læs side 6*

BØRNEAVISEN een for alle

Maj 1980 . 1. årgang . Nr. 10 . Løssalgspriis 3,85 kr.

BØRNE-REPORTEREN

Besøger besat Børnehus

Børnemagt nu

»Børnemagt det betyder, at børn skal have ligeså mange rettigheder som voksne«, sagde den daværende 13 årige Børnemagter i sin bog »Børnemagt nu«, Gyldendal, fra 1982. Hans første kontakt til Børnemagt fandt sted på Christiania i København, hvor man kunne komme, hvis man var stukket af

hjemmefra. Der var »børn« fra 7 til 71 med i Børnemagts-bevægelsen. Forklaringen var, at det ikke var den biologiske alder, som var afgørende for, om man var et »barn«, men derimod ens mentalitet, spontanitet, at børn ikke har magten og måske heller ikke lysten til at »styre«, dvs. undertrykke andre. Den 13-årige »forfatter« definerede »voksne« som »... børn der har fået storhedsvanvid.« Et slogan kendt af de fleste Børnemagtere.

Børnemagt besatte huse

I foråret 1980 besatte Børnemagt-bevægelsen det første hus – det var det tidligere kvindehus i Prinsessegade på Christianshavn i København. Kort efter ansatte kommunen *nogle voksne til at holde opsyn* og forhindrede, at børnene kunne få lov til at opholde sig 24 timer i døgnnet i huset og bestemme over sig selv. Derfor forlod de huset og besatte et andet på Solitudevej på Nørrebro i København. Et fast krav var selvstyring døgnnet rundt og *uden voksne, som ville bestemme over børnene*. Det blev et vedvarende mønster for børnene i København, at de besatte huse, for kort tid derefter at blive smidt ud eller forlade dem. Men rømningerne blev ikke opfattet som nederlag, snarere som en positiv livsstil. Efter min mening skulle kommunen have foræret husene til børnene på børnenes betingelser.

Børnemagt i 90'erne

Så vidt jeg kan se, var der ingen børn, der kaldte sig Børnemagt eller Børneret i 1985. Jeg tror, at grunden kan have været, at Børnemagt smeltede sammen med BZ-bevægelsen uden at der tilsyneladende kom helt nye unge/børn med. Først i 1990 genopstod Børnemagt i København som et resultat af, at der i slutningen af 80'erne nærmest var foregået et »generationsskift« i BZ-bevægelsen. En stor tilstrømning af helt unge skabte grundlaget for en selvstændig børne-identitet indenfor BZ-bevægelsen. Med genstiftelsen af Børnemagt den 24. marts 1990 kunne børnene målbevidst arbejde for deres eget børnehus, lige som i Børnemagts opløsningsperiode fra sidst i 70'erne og første i 80'erne.

Da jeg besøgte Børnemagterne i Ungdomshuset i København den 20. marts 1991, forberedte de sig på en masse aktioner/aktiviteter, bl. a. deres 1 års fødselsdag den 24. marts. I en Børnemagt-folder, jeg fik stukket i hånden, stod der: »Med Børnemagt mener vi ikke 'al magt til børnene', men indflydelse på vores hverdag og fremtid. Der skæres hårdt ned på vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, ungdomsklubber, skoler og i det hele taget alt hvad der har med børn at gøre. Samtidig bliver vores by mere og mere død, da man også sparer på kulturområdet og fjerner de alternative fristeder. Alt dette kan ikke accepteres.« Børnemagterne i dag er således ikke automatisk imod alle institutioner for børn, men de vil have mere børneindflydelse overalt, hvor børn er. En eventuel afskaffelse af alle børneinstitutio-

Brevet til borgmesteren:

Til borgmesteren.

Vi er en gruppe børn som går ind for børneret. Børneret er gensidig kærlighed og respekt børn og voksne imellem.

Det vil sige:

Børn skal have mere indflydelse på deres tilværelse – og det mener vi, vi kan få i form af et børnehus. Så vil vi få lejlighed til at vise, at børn selv er i stand til at tænke og bruge fantasien. Vi kan med et børnehus – uden voksen indblanding – vise at vi selv kan finde ud af at bruge vores fritid som vi ønsker det.

Vi er derfor samlet her i et fælles ønske om at bede kommunen om at stille et hus til rådighed for børnene i Århus og omegn. Sådan forestiller vi os børnehuset:

1) Et sted hvor alle kan komme, bare de kan klare sig selv og ikke ødelægger noget.

2) Det skal være gratis så alle har mulighed for at komme der.

3) Børnehuset skal være åben i døgnets 24 timer så vi skal kunne sove og spise der.

4) Huset skal være uden voksen indblanding. Vi ønsker ikke pædagoger eller andre voksne, der skal eller vil bestemme, hvad vi skal lave. Vi vil gerne selv have mulighed for at bruge og udvikle vores fantasi.

5) Et sted hvor vi kan have en masse aktiviteter, f. eks. læderarbejde, keramik, syning, sløjd, musik og teater. Vi skal kunne lave hvad vi vil, når vi vil.

6) Der skal være kollektiv ledelse.

7) Vi vil selv male og indrette huset.

8) Vi vil forsøge at skaffe så mange penge som muligt selv ved hjælp af støtte-arrangementer o. l.

Angående problemer med brevet kan vi diskutere dem på det møde vi regner med at få med dig.

Ærlig kærlig hilsen

»Børneretterne«.

Uddrag fra »Børneavisen – een for alle«, nr. 16-17, 1981:

ner forudsætter nærmest et helt nyt samfund. »Pædagoger er ikke alle sammen idioter, men de er OK, hvis de giver børnene mere indflydelse på deres hverdag og fremtid«, sagde 90'ernes Børnemagt.

Alle de børn jeg mødte i Børnemagt i 80'erne og i dag var velfungerende. Til det omtalte møde den 20. marts oplevede jeg 7 drenge og 28 piger mellem 10 og 17 år. De havde en referent med en stor tyk mødebog, og gruppen »plaprede løs«. Mødet var demokratisk og beslutningsdygtigt. Da det havde varet ca. ½ time før en Børnemagter ind i lokalet og oplyste, at politiet var ved at foretage en rydning hos nogle slumstormere. Efter en kort diskussion blev det besluttet, at en repræsentant for Børnemagt skulle kontakte slumstormerne for nærmere at afklare fremgangsmåden for en eventuel hjælpeaktion.

På mødet blev der iøvrigt oplyst, at nogle børn i Oslo var blevet inspireret af den nye Børnemagt i København og havde startet deres egen Børnemagt. Københavns Børnemagtere sagde også, at noget lignende tilsyneladende var under opsejling i Amsterdam.

Børnemagt nu og før

Da jeg spurgte Københavner-børnene, om der var nogen forskel på Børnemagt i dag og i starten af 80'erne, svarede de, at nu lavede de flere aktioner: miljøaktioner mod Øresundsbroen, aktionsgrupper mod krig, mod smog, mod rydning af byens fristeder, for mere børneindflydelse, for et børnehus og m. m. Men de sagde også at »'Børnemagt nu' er mere end møder og aktioner: de holder Børnemagt-weekender, hvor de lærer hinanden bedre at kende, de går i byen, ryger tjald og hygger sig som Børnemagtere nu engang gør«. Alt dette og mere stod der også i den føromtalt Børnemagt-foldet.

For dem, der vil vide mere om Børnemagt, kan jeg anbefale tidsskriftet »Ravage«, postgiro 2728087, 60,- kr. = 6 numre, Foreningen Kasama, Ungdomshuset (tlf. 3183 0011), Jagtvej 69, 2200 N, og man kan deltage i Børnemagt-mødet i Ungdomshuset hver onsdag kl. 19.30. Det er fortsat ikke vores cpr-alder, men vores mentalitet, der er afgørende for at blive defineret som »barn«.

1.3. Børnemagt og anti-pædagogik på et fritidshjem

Reel frihed til at vælge gruppeidentitet er en del af det centrale i en seksualkritisk anti-pædagogik. Børnekultur og børneidentitet udenfor institutionerne var det overordnede tema i det foregående kapitel.

Følgende børnekultur og børneidentitet stammer fra et praktikophold på

3 måneder i et fritidshjem. Fritidshjemmet var normeret til 40 børn mellem 7 og 14 år og det havde i forvejen en rig fælles voksen/børnekultur med bl. a. en meget veludviklet musik- og sangkultur. Børn og voksne skrev deres egne sange. Ydermere udviklede de deres egne teaterformer. Fri fantasi og spontanitet var vigtigere end teater efter færdiglavede manuskripter med stor-slåede scener. Børnene opførte et teaterstykke, mens jeg var på »fritteren«.

For det meste var »børnekulturen« på fritteren en fælles voksen- og børnekultur fremfor en række rene børneaktiviteter. Jeg mener, at både en fælleskultur og en ren børnekultur sideløbende kunne eksistere på et fritidshjem. Det er noget af det, jeg har forsøgt at få med ind på fritidshjemmet i min beskæftigelse med børnene.

Her er det måske passende at komme med en kritik af den pædagogik, som fritidshjemmet identificerer sig med. I dagbladet Information den 18. februar 1981 var der et interview med Erik Sigsgaard. Hans pædagogik har mange fællestræk med den pædagogik fritidshjemmet vedkender sig. Jeg citerer fra bladet: »I Erik Sigsgaards tanker om, hvordan institutionerne kunne se ud, indgår en utopi om et hus i et lokalt kvarter med plads til måske 100 to- til ti-årige børn. Der skal arbejde lærere og pædagoger – måske en snedker, en kontorassistent og flere andre mennesker med forskellig baggrund. Man skal kunne lære at læse og regne, fælde træer og stege fri-

Siden foråret

Allerede i foråret besøgte en gruppe børn det gamle kvindes hus i Prinsessegade på Christianshavn. Efter lange diskussi-

ges om:

– Alle mulige aktiviteter, teater, cykelværksted, øvelokale til musik, lektierum, lærerarbejde, »slejd, bygge, sport, fjernsyn og så et køkken, for vi

stem. De er ansatte, og skal gøre hvad kommunen siger

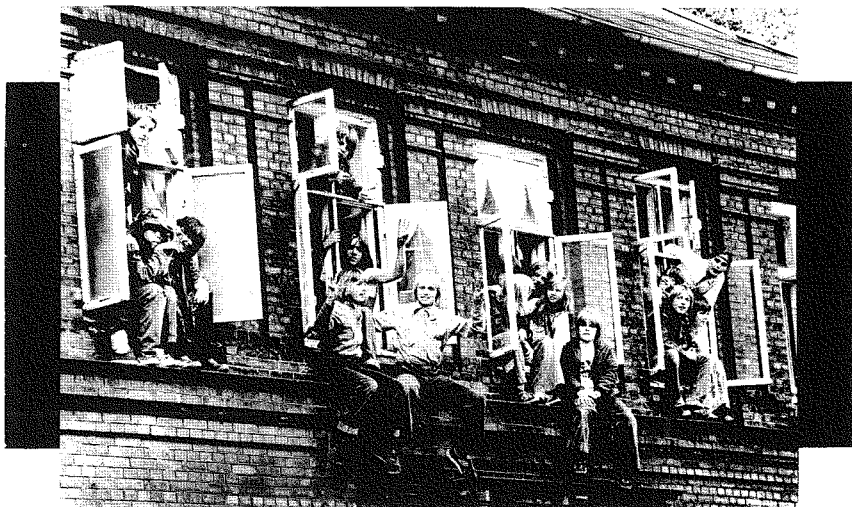
»DRØP AT BLI VOXEN« eller »BEFRIDIN FANTASI« er nogle af de mange slogans,

laet noget at gå op i.

Så behøver de ikke bruge vold for at afregere.

Hvad med jer selv? Vil I bruge vold for at opnå jeres hus?

Foto:
Mogens
Løhr

Uddrag fra »Børneavisen – een for alle« nr. 3, 1980:

kadeller. Grænser mellem skole og daginstitution og fritidsforanstaltninger er altså nedbrudt, og det kunne sagtens være et sted, som ikke kun blev brugt nogle få timer om dagen, men i 16-18 timer i døgnnet. Altså også et sted, hvor voksne, ældre og unge kunne komme og lave ting og sager.«

Jeg er stort set enig med Erik Sigsgaards tanker, blot må han og dermed det pågældende fritidshjem huske på, at uden bevidst positiv særbehandling af børnene (særlig støtte til børnene) vil eksperimentet mislykkes og gode kræfter være spildt. Den »Frigørende pædagogik« vil ikke kunne frigøre børnene, hvis ikke medarbejderne begynder at arbejde bevidst med at støtte udviklingen af en *selvstændig* børnekultur på fritidshjemmet. Denne kultur bør udvikle sig sideløbende med en fælles voksen/barn-kultur. Selv i et fremtidigt samfund uden begrebet »barndom« (se side 24) vil der stadig være en vis forskel på voksne og børn. Derfor vil der også til den tid være brug for en ekstra støtte til børnene og deres kulturelle udvikling, for at de kan stå uafhængige, selvstændige og stærke som voksne.

Forskellen mellem voksne og børn er af udviklingsmæssig og fysisk art. Kvinder og børn har det tilfælles, at de er ringere stillet samfundsmæssigt end mænd. Derfor kræves der socialpolitiske løsninger. For at ligestille børn med voksne skal der positiv særbehandling til ligesom overfor kvinder. Nogle af menneskets grundlæggende relationer er magtrelationer. Og positiv særbehandling er et redskab til at ændre skæve magtrelationer.

Magt definerer jeg som en menneskelig faktor, der både har med undertrykkelse og med muligheden for at realisere sig selv at gøre. Jeg tror at spirerne hertil er tilstede i personligheden og kan også være en mulig årsag til undertrykkelse i et økonomisk, klasseløst samfund. Bl.a. derfor er Sigsgaards utopi desværre en utopi, som aldrig vil frigøre børnene, så længe han ikke opererer med magtrelationer, der kan give børnene styrke til at realisere sig selv.

Forholdet mellem barn og voksen

Forholdet mellem voksen og barn i en institution er til en vis grad analogt med forholdet mellem forældre og børn og mellem klient og psykoanalytiker. Det er et forhold med had og kærlighed. Kærlighed, fordi børnene bl.a. ønsker at tilegne sig nogle voksenegenskaber og had fordi børnene i vores samfund er underlagt de voksnes kontrol og magt. Men børn skal have lov til at vise deres følelser, også had. Og de skal tilbydes mere magt. »Børnekulturen«, startede jeg med at præsentere for børnene ved at sætte mig ud i det centrale rum, hvor alle kom forbi i løbet af dagen. Her broderede jeg Børnemagtssymbolet på ryggen af min frakke under navnet »Børnemagt«.¹ Jeg

1. Denne tilbudsmetode er anti-pædagogisk, fordi børnene er fuldstændig *frit stillet* til at deltage i projektet og fordi min deltagelse er lige så meget for *min skyld som for børnenes*.

fortalte om Børnemagt og tilbød, at de selv eller jeg kunne læse op af »Børneavisen«. ¹ Jeg valgte det med at brodere bl.a. fordi det er et godt eksempel på, at også mænd syer.

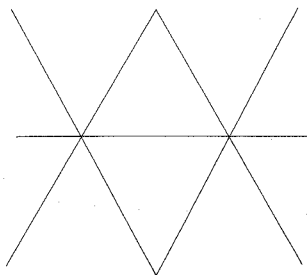
Desuden brugte jeg nogle børnerockplader (»Parkering Forbudt« og Vesterbros ungdomsgårds »Tøse-snak«). Det viste sig, at nogle af børnene selv spillede, og at en af de ældste piger havde en kusine, som sang med på pladen »Tøse-snak«, og en af de ældste drenge var »vild« med »Parkering Forbudt«. ²

Børns modstand

3 dage efter jeg havde introduceret Børnemagt på fritteren forsøgte Tommy, en af de ældste drenge, at latterliggøre Børnemagt. Han sagde en masse negative ting om Børnemagt. F.eks. »Det er åndsvagt« og »Det er da latterligt«, osv. De andre børn kiggede forundret på drengen, men han kom ikke med argumenter. Først den næste dag kom han med påstande om, hvad han troede Børnemagt var og ville: »Børnemagt kan ikke sidde i Folketinget – det ville være latterligt!« Jeg måtte give ham ret i, at det ville være latterligt, hvis det kun var det, de ville – at tage magten over de voksne ved at sidde i Folketinget. »Lederen« af fritidshjemmet sagde det helt rigtige i denne forbindelse, nemlig at »Børnemagt betyder nok ikke, at de vil i Folketinget, men at disse børn gerne vil have magt til at bestemme over deres eget liv«. Debatten spredte sig nu til også at omfatte andre voksne end undertegnede.

Samme dag havde jeg medbragt 4 eksemplarer af Ekstra Bladet, da der var 4 hele sider om børn, hvoraf 2 af disse drejede sig om Børneret i Århus

Børnemagttegnet

1. Jeg tror, at ægte frigørelse vokser oprindeligt og organisk ud fra egne erfaringer af uopfyldte behov. Samtidig er det lige så rigtigt, at oprørere inspirerer hinanden. Dem som realiserer oprøret er også dem med de nødvendige ressourcer og evnen til at identificere sig med oprøret. Ifølge Børnemagt kan selv voksne være »børn« – det er ikke den biologiske alder, men mentaliteten der er afgørende.
2. Jeg kunne fortælle, at »Parkering Forbudt« var med i Børnemagt på den måde, at de hjalp til med at starte Børnemagtsgrupper i hele Danmark, når de holdt koncerter. Eventuelt overskud fra koncerter gik til oprettelse af Børnemagtsgrupper. Alt dette kunne læses i børneavisen »Een for alle«. Denne dreng der var »vild« med »Parkering Forbudt« var ikke »Tommy«.

og Børnemagt i København. Der stod bl.a. en masse om en støttefest til Børnemagt på Christiania i den Grå Hal. Jeg snakkede først med praktiklæreren og dernæst med hele personalet og fik dem alle til at læse nogle indlæg fra Ekstra Bladet op i grupperne samt diskutere disse med børnene. Hvis børnene ikke ville snakke om dette i grupperne, kunne enkelte interesserede komme til mig efter gruppemøderne og tale med mig om det. Her snakkede jeg om Børnemagt, spillede børnerockplader og broderede færdig med fra 2 til 10 børn ad gangen. Men det var kun 3-4 børn, som broderede selv eller havde anden praktisk beskæftigelse. Jeg vil dog ikke undervurdere diskussionerne med børnene. Disse diskussioner involverede mange børn hver dag, og var med til at børnene blev bevidste om nogle muligheder.

Tidligere Børnemagtsympatisører skifter holdning

Jeg havde ikke været på fritteren mandag og tirsdag. Da jeg mødte op om onsdagen, havde Mette og John ændret deres holdning til Børnemagt ret kraftigt. Mettes anden veninde, Karin, udtrykte en klar afstandstagen til Børnemagt. Da jeg ville spørge, om jeg kunne interviewe Mette og Karin om skoleproblemer,¹ fik jeg slet ikke forklaret, hvad jeg ville, førend de havde råbt: »Nej, ikke Børnemagt«.

Hvad der skete i weekenden og de to dage, jeg ikke var på fritteren, bliver vel næppe afklaret, men sikkert var det, at noget var sket med Mette og John!

Denne dag virkede de nærmest kede af det. De var søde overfor mig, men de sagde ikke meget og virkede nærmest som medløbere, da Karin, Tommy og Camilla udtalte direkte kritik. Og Camilla kaldte mig for »Jørgen Børnemagt!«

Jeg fortalte pædagogerne, at jeg mente Mette og John var kommet i klemme mellem de børn, som var meget negative overfor »Børnemagt«, og mig.

Min teori om Tommy gik ud på, at han var en af de ældste på fritteren. Han oplevede, at han som sådan hørte mere til de voksne end til børnene. Han skulle også snart forlade fritteren p.g.a. sin alder. Identiteten med de voksne gjorde, at han cementerede sin position i børnegruppen netop ved at styrke de voksnes position (undertrykkelse af børnene?). Dette gjorde, at han for at styrke sin egen position som »voksen« overfor de andre børn tog spontan afstand fra enhver hentydning til, at de mindre børn var lige så gode, stærke og magtfulde som de voksne. Tommy sagde, at »Det er latterligt med Børnemagt – de kan da ikke sidde i Folketinget og bestemme over de voksne«. Hertil må dog tilføjes, at den mest grundige del af debatten og diskussionerne omkring Børnemagt fandt sted i min børnegruppe, hvor Tommy ikke havde mulighed for at deltage. Faktisk kom al modstand mod »Børnemagt« fra børn, som *ikke* var i min børnegruppe.

1. Skoleproblemer omtales senere.

BØRNEAVISEN
een for alle

er udgivet af den selvejende institution »Børneavis 79«.

Stifterne af institutionen er Børnebibliotekarernes Faggruppe, Dansk Kvindesamfund, Dansk Ungdoms Fællesråd, Danske Baptisters Spejderkorps, Danmarks Biblioteksforening, Danmarks Lærereforening, Det danske Spejderkorps, DUI-Leg og Virke, Idrættens Fællesråd, KFUK-spejderne i Danmark, KFUM-spejderne i Danmark, Kulturministeriets Arbejdsgruppe om Børn og Kultur, Landsforeningen Ungdomsringen, Støttefonden Børns Vilkår og Selskabet for Børnelitteratur med bistand fra sekretariatet for Internationalt Børnear 1979.

BØRNEAVISEN »een for alle« udkommer den første mandag i hver måned.

Redaktion: Marianne Kjær (ansvarshavende).

Forretningsfører: Anette Sørensens.

Teknik: Det ny Notat, Allingåbro.

Tryk: Avistryk, Hornslet.

Abonnement tegnes ved henvendelse til:

BØRNEAVISEN
een for alle

Kaserneboulevarden 35,

8000 Århus C.

Telefon 06-19 66 66

Giro 4 35 58 65.

Pris for 10 numre: 30 kroner.

Børneret, ligeret og menneskeret

Alder er ikke nogen kvalitet i sig selv. Man er ikke bedre fordi man er barn eller ung, eller fordi man er gammel. Men når man vil opnå noget, er det klogt at finde sammen med andre, som vil det samme.

Nu er der børn, som har fundet sammen i kravet om at få nogle steder at være, hvor det er dem der bestemmer.

Børn har besat et hus på Christianshavn, og de skriver bl.a. i en løbe-seddel:

Til alle mennesker!

Vi vil have vores børneret NU! Retten til et sted at være os selv, bevise at vi osse kan lave ting, musik og teater o.s.v. uden de voksne blander sig og tager magten over os. Men alligevel er voksne velkomne, hvis de går ind for ligeret. Vi behøver en masse støtte fra jer allesammen. Pelle Jarmer vil ikke snakke med os, fordi vi ikke er fyldt 18 år. Derfor behøver vi hjælp fra »myndige«, der vil tale vores sag sammen med os.

Børnene taler af erfaring. Alt for tit bliver ting besluttet uden de bliver hørt. Vi håber derfor, at denne aktion kan åbne øjnene hos de voksne, der glemmer at tage børnene alvorligt. Åbn deres øjne og ører, for at børn også har meninger og ønsker, som de har krav på at få støtte i.

Det er modigt af børn at stille sig op mod voksne og kræve noget andet end det, som (de tror) de voksne vil tildele dem. En anden ting er, at Tommy måske var den primære årsag til at nogle af de mindre børn var bange for at sympatisere med Børnemagt. Det viste sig nemlig, at han havde tyranniseret nogle børn – truet med at »myrde« dem, knebet dem m.v. på vejen til og fra fritidshjemmet, uden at nogen af de voksne havde været klar over det.

Jeg blev opmærksom på Tommys dobbeltrolle (et »sødt« image og hans tyrani) første gang, jeg forsøgte at få nogle børn til – med brænderen – at indprente deres navne, tegninger med tekster m.v. på avispostkassen. Jeg havde brugt en del tid til at få kassen til at se tiltrækkende ud, så børnene ville få lyst til at brænde i den. Det lykkedes, også for Tommys vedkommende. Men jeg studsede over, at han både på kassen og flere gange i avisen

havde gentaget »Tommy er sød«. Heldigvis var »Fællesavisen« lige noget for Tommy. Han elskede at tegne »reklamer« og lign. Og netop fordi han var »vild« med at tegne i bladet, kom der et tidspunkt, hvor det var muligt for mig at støtte nogle af børnene med at starte en debat i Fællesavisen for hele fritidshjemmet, om Tommy's tyranni, Børnemagt m.m. Debatten kørte i 5 numre og intensivt.

Hele denne problematik tog jeg op på et personalemøde. En sociolog og ven af personalet sagde korrekt: »Det er ikke en pædagogs opgave at orientere børnene om ting, de ikke kan forbinde med deres dagligdag.« Der-til svarede en af pædagogerne, at »Der havde været mange gode diskussioner omkring begrebet Børnemagt«. Jeg tilføjede: »At selvfølgelig kan børnene relatere Børnemagt til deres dagligdag. Børnerockgruppen »Knasterne«, som støttede Børnemagt, havde ovenikøbet været ude på fritidshjemmet det foregående år til en 1. maj fest. Tre af de ældste piger var nærmest forelskede i »Knasterne« og Børnemagt. Mon ikke børnene på fritteren kunne relatere alt dette til deres dagligliv?!«

Indtil videre tror jeg ikke på, at børn *slet ikke* kan tænke »abstrakt« – dvs. relatere sådan noget som Børnemagt til deres hverdag. Jeg mener, at der er mange andre faktorer involveret, som er lige så vigtige, f.eks. jalousi og magtkampe børnene indbyrdes, som *kan* have skabt ovennævnte problematik.

Fællesavisen kritiserer skolerne

En dag, hvor jeg sammen med nogle børn læste op fra bogen »Fluernes herre«, opstod der en naturlig pause og jeg kunne ikke lade være med at spørge, hvordan det gik i »pigegruppen«. ¹ Med ét blev jeg bombarderet med kritik af skolen:

En dreng var blevet overført til sin nuværende skole, fordi han havde været meget »vanskelig« i sin tidligere skole. Alle 5 børn – uden undtagelse – var utilfredse med deres skoler. Jeg brugte den resterende tid til at opmuntre børnene til at formulere deres utilfredshed, drømme og ønsker klartest muligt. Ligeledes opfordrede jeg dem til at kontakte utilfredse børn fra andre klasser og skoler (de kunne eventuelt låne min båndoptager til at lave interviews). Det skulle være let nok, når der alene på fritteren var børn fra 7 forskellige skoler. Dette kunne så – med de voksnes hjælp – nedskrives og trykkes. ² Formålet var at støtte børnene i, at gøre deres krav så brede som

1. Pigegruppen bestod af to piger fra min børnegruppe og to fra en anden. Disse piger var begyndt at diskutere skoleproblemer og muligheden for at holde faglige skoledage, hvor børnene alene fandt frem til aktionsmuligheder m.m. Alle 4 piger gik i samme klasse og var næsten altid sammen. Pigegruppen havde fået den idé, at de ville holde faglig dag sammen med hele klassen, enten hjemme hos en af eleverne eller et andet sted.
2. Jeg-identiteten blev styrket bl.a. ved, at hvert enkelt barn var ansvarlig for hvert indlæg, som det fik trykt i avisen under eget navn. Der var ingen censur, men personligt ansvar. Under hele avisprojektet var børnene fuldstændig frit stillet til at deltage eller ej.

muligt, men også mindretalskrav skulle med, hvis børnene ville opnå den størst mulige opbakning. Ved at kontakte andre klasser og skoler er børnene med til at skabe en fælles front, hvor de kan kræve medindflydelse. Iøvrigt findes der et cirkulære om, at børn skal have medbestemmelse i skolerne.¹ Børnenes utilfredshed med deres respektive skoler blev formuleret med min hjælp og trykt i fritidshjemets Fællesavisen, som jeg havde taget initiativ til at starte sammen med børnene. Mange børn på skift var med i redaktionen og der var ingen pligt, men kun lyst som motivation.

Jeg blev kastet ret voldsomt ind i børnenes skoleproblemer bl.a. fordi nogle af børnene i min gruppe på seks havde det svært med at læse og skrive og koncentrere sig i skolen. En var ovenikøbet blevet overflyttet til en anden skole. Børnene led selv, af bl.a. mindreværdskomplekser – det er min opfattelse at der opstod en ond cirkel med flere og flere blokeringer, idet de havde svært ved at følge med.

Men vi kunne her bruge vores avis til at bearbejde emnet »skoleproblemer«, bl.a. gennem interviews med børnene. En løbende skoleproblemd debat børnene imellem og meget mere. Det er mit indtryk, at børn gerne vil læse, hvis det har at gøre med noget, som er relevant for dem. Børn elsker at lave avis og selvfølgelig lærer de gennem denne proces. Derfor lavede jeg interviews med børnene og derfor støttede jeg dem i at arbejde videre med deres skoleproblemer.

Af samme grund formulerede jeg et omfattende diskussionsoplæg til et personalemøde om dette emne efter et møde og samråd med to af personalet. Ligeledes besøgte jeg en af børnenes skoler i nærheden. Denne opfordring tog jeg imod fra en af forældrene for at lære skolen og forældrene bedre at kende. Hun var iøvrigt selv skolelærer.

Vi havde indbudt en repræsentant fra en af skolerne til at diskutere skolen og børnene. Skole- og fritidshjemsaviserne blev udvekslet fast på min opfordring. Så kunne skolen følge med i vores debat om skoleproblemer. Det var nemlig sådan, at børnene ikke selv skrev i skoleaviserne. Hér spillede fritidshjemmet en vigtig rolle.

1. Folkeskolebestemmelserne siden 1962 har omfattet et ønske om mere medbestemmelse for børnene i Folkeskolen. Seneste revision af loven: Folkeskolens styrelsesregler blev ved lov nr. 348, af 24. maj 1989 overført fra Skolestyrelsesloven til Folkeskoleloven. Især kapitel 5A har betydning for mere børnemedbestemmelse. Den vigtigste ændring af loven er et krav om at eleverne skal have to repræsentanter og forældrene fem eller syv, i skolebestyrelserne. At endnu større medindflydelse nu igen skal overgå til forældre og elever og dermed mindre til lærerne (pædagogikken) afspejler, efter min mening, pædagogikkens stadig mere svækkede stilling i samfundet.